

מה יקות השבת

יו"ר ע"י קהל לובלין בארה"ק

בראשות הגה"צ רבי מנחם ברוך יאזע שליט"א

תלמידו של פוסק הדור בעל "שבט הלוי" זצוק"ל

◆ משיחורניו של מוריניו הגה"צ שליט"א ◆

שיטת קרח בשליחות לדבר מצוה

מתיקות הניסים

— מכתבים למערכת —

נסיון שהציל ממנות

אל מערכת הגליון החשוב מתיקות השבת, שלום וברכה! אשמח אם תוכלו לפרסם את המעשה הבא לתועלת הקוראים.

בשנת תשפ"ד בחול המועד סכות, נסעתי לבית הורי שבדרום יחד עם בניי ביתי ושלשת ילדי, במטרה לשהות שם עד אחרי שמחת תורה, בדרך היה פקק תנועה ארוך מאד, והחם ששרר בחוץ גרם לי כאבי ראש תזקים.

כיון שהייתי הנהג, חששתי לנסע עם כאבי ראש כאלו, הרגשתי שאני חזב לניח. כנכנסתי לחרשה שבצד הדרך ונחתתי שם, כאשר משפחתי מטילים בחוץ ושומרים על השקט כדי שאוכל לנוח.

לפתע, תור בדי שאני רדום, שמעתי צעקה נוראה וחדקה, התעוררתי בבקהלה וגיליתי שבניי בו החמש הכש על ידי נחש, מיז הזמנתי אמבולנס והרופאים לקחו אותי לבית החולים, שם טפלו בו, ובחסדי שמים תזיו נצלו מסכנה.

מבית החולים תזרנו הביתה, ותכננו שבערב שמחת תורה נסע

<< המשך המעשה בעמוד ד

של ישראל זה לזה, שהם כאיש אחד בלב אחד.

ומשה רבנו קרא לדתו ואבירם והם עמדו נצבים בפנת האהל ודברו בזלזול על משה רבנו, והקב"ה פעס על קרח ועדתו והבליע אותם חיים באדמה, ואש יצאה מאת ה' ואכלה את מאתים וחמשים איש מקטירי הקטרת, פי מעיקרא, הקב"ה צוה אותם להקטיר קטרת כדי שיירכשו על ידה מדת אריכות אפיים על ידי ריקה הטוב המזכיר את אריכות אפו של הקב"ה, אך בלבם היתה אש נוראה של פעס על משה רבנו, לכן יצאה אש מלפני ה' ואכלה אותם.

קטרת של צדיק

מה שאין פן אצל אהרן הכהן, שלבו היה זה וטוב והתנהג באריכות אפיים גדולה והיה משפין שלום בין בעלי מחלוקת ובין איש לאשתו ומלמדם להאריך אף ולא לבעס אחד על חברו (רש"י במדבר כ ט), זכה שהקטרת שלו היתה מעלה עשן ומניבה ריח טוב, שהריח הטוב הוא בעצם נשימות ערבות ומסמל על אריכות הנשימות שהוא אריכות אפיים וסבגנות.

ולכאורה, נראה היה לעינינו שאחרי שקרח ועדתו נענשו בדרך מופת ופלא כזה שלא היה מעולם, בודאי פעת פלם ישונו בתשובה, אבל המציאות היתה להפך, שהעם באו מקף לתרעומות נוספות, כמו שראים שנאמר בפסוק:

"ויקח קרח". לקיחה היא מלשון מקח וממקור, כלומר שקרח רצה לעשות לעצמו עסק ופעלה שתועיל לו לקבל שרה וכבוד, ומשה רבנו התחס אליו ואל עדתו וענה להם על שאלותיהם, וזאת מפני שפלותו הגדולה של משה, שהבין את הקשי של קרח ועדתו שהם מתאזים לשורה ולכן התחס אליהם והסביר להם מדוע המעמד שהם קבלו הוא הטוב ביותר עבורם. אבל בפסוקים רואים, שקרח ועדתו לא שנו את דעתם לאור דברי משה, ואדברה, המחלקת הלכה ובערה בהם יותר.

והטענה של קרח היתה שהוא לא רצה שמושה ואהרן יעשו את עבודות המשכן לבדם בשליחי צבור של עם ישראל, אלא הוא רצה בעצמו לעשות את העבודות, כעבודת הקטרת, שהרי 'מצוה בו יותר מבשלוח', ויותר מקו, נראה שקרח סבר שאי אפשר לעשות שליח לדבר מצוה ולכן טען: "כי כל העדה פלם קדשים ונתוכם ה'", כלומר, שקל אחד מיישראל הוא קודש וראוי לו לעבד בעצמו את ה'.

שליחות שהיא מצוה

אבל הקב"ה לא היה מרצה מהדרך של קרח, כי האמת היא שקל ישראל ערבים זה לזה, ולכן שליח אחד של הצבור מוציאם ידי חובתם, כמו קרן התמיד שהוא חובת צבור והפניהם מקרבים אותו בשביל כל הצבור, ובעשית המצוות כעבודות המקדש על ידי שליח הצבור, יש מעלה ותרה, שמתגלה בקרב אהבתם

פניני אגדה

• הדה צ'ר'ד' אלוהו קאהן שליט"א
• משגיח דוישבתנו

להתברך "עד בלי די"

שנינו באבות: 'אל תהיי כעבד עם המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס'. בארו המפרשים, שאין פגנת התנא לאסור לקבל פרס, אלא כגנתו לומר שאדם לא יכון לעשות את רצון בוראו על מנת לקבל פרס.

ובענין הפרשת מעשרות, אומר הנביא מלאכי בשם ה': 'הביאו את כל המעשר... ובחוננו נא בזאת... והריקתי לכם ברכה עד בלי די', ונראה מהפסוק שאדם שמקיים מצות מעשר יכול לכוון שהוא על מנת לקבל פרס, כלשונו הפסוק: 'ובחוננו נא בזאת', ועוד פרס גדול כל כהן, שיקבל 'ברכה עד בלי די', הביצד?

אלא, עלינו להתבונן בכך שה' מדבר אלינו בלשונו תחנונים 'ובחוננו נא', שנכחו אותו וזקא בענינו של נתינת מעשר, ואפשר לומר ולומר בטעם לדבר, מפני שלמים את רצון ה' שלא על מנת לקבל פרס, אין בכך הפסד, אלא רק מניעת רוח ותגמול על כך שמקיים את רצון ה'.

אבל בנתינת מעשר, נדמה לאדם שהוא מאפסיד מממונו, ולכן הסב"ה מבקש מאתנו דרך הנביא שאכן נכחו אותו על כך שהוא ירעיף לנו שפע על נתינת המעשרות ובהם נהגה 'על מנת לקבל פרס', והאדם יוכח לראות שלא רק שלא יפסיד מכה, אלא אף ירויח ויזכה להתברך "עד בלי די" - "עד שיכלו שפתותיכם מלומר די".

"וילנו כל עדת בני ישראל ממחרת על משה ועל אהרן לאמר אתם המתם את עם ה'", ועד עתה רק קרח ועדתו חלקו על משה, וגם מי שהיה בלבו נגד משה לא הוציא את תרעומותיו מפיו, אבל עתה "וילנו כל עדת בני ישראל", ואכן נשאלת השאלה, כיצד העם יכלו לטעות שוב בטעותו של קרח אחרי שראו את העניש המופתי שה' העניש אותו?

רחמנות מטעית

אלא שכן הוא טבע בני האדם, שפאשר הם רואים שפענישים את החוטא, זה גורם באותם רגעים יראה בלב הרואים את עונשו, אבל לאחר מכן מתעוררת טרונא בלבם מרחמנותם על האדם שפענשו, וזוהי כמובן טעות, כי כל המרחם על אכזרים כקרח ועדתו, סופו להתאכזר על רחמנים כמשה וסיעתו.

ובפסיקים מבאר שאחרי המגפה שהיתה בעקבות התלונות הללו שהעם התלוננו אחרי עונשם של קרח ועדתו, ה' צוה למשה רבנו להכניס מטות לקדש הקדשים, ורק במטה אהרן עלה ציץ ושקדים, ורק דרך המופת הזה כלם האמינו וסרו תלונותיהם ונסתתמו טענותיהם, כמו שהקב"ה מצוה את משה: 'השב את מטה אהרן לפני העדות למשמרת לאות לבני מרי ותכל תלונתם מעלי ולא ימתו', וצריך להבין, מה היה מיחד במופת הזה, שעצר את

תלונותיהם יותר מהמופת של בליעת קרח באדמה וישרפת כל המאיתים והמשיש איש?

חכמת החנוך

אלא נראה לבאר, שהנהגה זו באה ללמדנו, שהדרך של עונשים ומכות, אמנם היא ראיה לחוטאים, אף אינה בהכרח גורמת לאדם להשתנות ולשוב מדרך הרעה, אלא זקא חנוך ולמוד בדרך האהבה והחסד מועילים יותר להשיב את החוטאים בתשובה, ומקנה יש ללמד דרכי חנוך, שחנוך היקדים המועיל הוא רק פאשר מחנכים באהבה ובהבנה, וישיש לאדם רצון להפכות את בנו שלא באופן הנכון והראוי, ילמד מעונשם של קרח ועדתו והמשיש ומאיתים אנשי, שהעניש הזה לא הועיל לעם וישראל ללמד ממנו.

וילמד מהשקדים שגדלו במטה אהרן, שדרך החנוך הנכונה היא לשקד להיטיב לבנים ולכל מי שרוצים להשיבו לדרך המוטב, וכשמלמדים את היקדים לקחים בדרך מתוקה, כמו הלכח של מטה אהרן שגדלו עליו שקדים, אזי מתפללים התלונות והעונות בלי צרך לעונשים ולהריגות ח"ו, כמו שהקב"ה אומר למשה שמטה אהרן שיעמד במשכן יגרום ש"תכל תלונתם מעלי ולא ימתו", הם לא יצטרכו כבר לעונשים ולימיתות.

מתיקות סגלת הקטרת

לעם ישראל יש ה' אחד, תורה אחת, בית מקדש אחד וכהן גדול אחד, וסרח ואנשיו שהתאוו לגדלה רטנו על כך ואמרו שגם הוא רוצים לשמש בכהונה גדולה, כמו שלהבדיל אצל הכמרים של הגויים יש כמרים רבים ולא אחד, לכן משה רבנו הצייע לקרח ולאנשיו לעשות את הקטרת שהיא העבודה החביבה של הכהן הגדול (מובא ברש"י).

כי הקטרת שריחה ערב, מורה על אריכות אפים ורוח נדיבה, ובה נבחנו קרח ועדתו, שאם הם בעלי רוח טובה, יצליחו בהקטרת הקטרת ויוכלו גם הם לשמש ככהן גדול בעבודה זו, אר הסוף דוע, שאנשי קרח נשרפו עם הקטרת שעשו, כי הקטרת שזכת רק למשה ולא אהרן, והם אלו שיכלו לעצר את המגפה על די הקטרת, מפני שעשו אותה מתוך רחמנות ועין טובה על עם ישראל.

פניני הלכה

• הרה"ג ר' יוסף מאנדל שליט"א •

דין עקר הפוטר את הטפל

פסק מרן השו"ע (אורח סי' רב): 'כל שהוא עקר ועמו טפלה, מכרר על העקר ופוטר את הטפלה, ובאר שם שאפילו אם אוכל כל אחד לבדו, והינו שאוכל קדם את העקר ולאחר מכן את הטפל, אבל אם אוכל את הטפל תחלה, מכרר גם על הטפל.

ובגדר עקר וטפל, כתב המשנה ברורה שהרב הוא העקר והמעוט הוא הטפל, אלא אם כן המעוט הוא מחמשת מיני דגן שאז הם העקר וכלבד שתהיה בהם ממשות, אבל אם ערבם במים עד שנעשו רכים וראויים לשתיה, מכרר שהכל על המים ופוטר את מיני הדגן, וכמו כן אם ערב קמח מחמשת מיני דגן בתוך תבשיל ירקות, כד' לדבמו או להשוות לו מראה נאה, הרי הקמח טפל לתבשיל.

החיי אדם (פלא נא סי' יא) כתב, דמה שהולכים אחר הרב בעקר וטפל, הוא דוקא אם המעוט אינו נכר בפני עצמו, אבל אם כל אחד נכר בפני עצמו ואינו נמוח עד שנעשה לטפל, מכרר על כל אחד את ברכתו הראויה לו, ולפי זה, אם ערב בשר בתבשיל והבשר נכר בפני עצמו, יש לכרר גם עליו, ויש לענו ע"ז.

את חסרונותיהם של דור המדבר, על אף היותם דור דעה רמי מעלה.

להגביל את הילד ולהציל מאבא

ואפילו משה ואהרן מנהיגי ישראל שהיו נאמנים לה' בתכלית, התורה אומרת עליהם: 'ענו לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל', ובדאי כל האומר משה חטא אינו אלא טועה, בכל זאת, כיון שהיה כאן חסרון דק מן הדק לפי רוב דרגתם, התורה לא נמנעת מלכבד את, ועלינו ללמד מכה, שגם אנו לא נבהל אם יראו איזה חסרון חיצוני אצל ילדינו.

וצריך לנהג בשקול דעת ולהבין שאם נרגיל את הילד בקטנותו שבכל פעם שהוא דורש איזה דבר אנו נותנים לו אותו, עלול לבוא יום שמשאלותיו יהיו גדולות מכפי יכלתנו, וכיון שהוא התרגל שהוא מקבל כל מה שהוא רוצה וקצת לא

להרבות בתפלות ובכבות על הבנים

ומקף נלמד חזק גדול, שכל זמן שאדם אינו מקבל כל מה שהוא רוצה, עליו לדעת שזהו חסד שגומל עמו הבורא, שפירחם עליו ודואג לטובתו הנצחית בעולם הבא, שהרי אלו היה לו את כל מה שהוא צריך ואת כל מה שהוא רוצה, דעתו היתה זחה עליו והוא היה מסכן למרד בה' ח"ו, וכל זמן שיש לו חסרונות, הוא נשמר על ידם ויש לו על יד זה יראה מלעבר על רצון ה', ואדם שיש לו דעת, די לו בחסרונות קטנים כדי שיפנע לבו על ידם וילך תמיד בדרך ישרים.

והגמרא שם מביאה, משל לאדם שהאכיל את בנו בתענוגות והביא לו כסף וזהב והושיבו בעיר של עוברי עברה, אם כן 'מה יעשה הבן ולא יחטא', ובכך חז"ל הקדושים מגלים לנו את הסוד בחנוך הילדים, שהוא מתחיל מקטנות, וכמוכן הדבר הראשון הוא להתפלל על הצאצאים, כמו שאנו למדים מחנה אם שמואל הנביא, שצריך להרבות בתפלות מעמק הלב על הילדים, ולהשתדל להויל עליהם דמעות, כי 'שערי דמעות לא ננעלו', ולבקש ממני שהחכמה שלו, שהילדים יהיו צדיקים ועובדי ה' ויעסקו בתורה לשמה ויבואו ממנה ליראת ה' ולא הבתו ולמדות טובות.

לא להבהל מהפגנות הילד

והחלק המעשי בחנוך הילדים, הוא מה שצריך להזהר שלא לתת לילד כל מה שהוא רוצה, אלא לתת לו מה שהוא צריך, ומכאן נא' להעשות גדרים וסגים לילד, ולא להבהל גם אם הילד מפגין ומשתטח על הארץ ורוקע ברגליו וזועק בקול גדול על איזה חסרון קטן שלא קבל מה שרצה.

כי אבא שנותן לילד כל מה שיחפץ בלי גבולות, הוא פועל משקול דעת לא נכון, ולפעמים השקול דעת של אבא כזה נובע מכה שהוא דואג שבנו יראה טוב וימרוצה בין חבריו ללא שום חסרון, אבל בתורתנו הקדושה אנחנו מוצאים דוקא שהתורה לא נבהלת מחסרונות, שכן התורה מגלה

בפרשיות בהעלותך, שלח, קרח, חקת, מספר על הטענות שהיו לעם ישראל בדור המדבר. ויש להתבונן, הרי דור המדבר היו דור דעה, שהיו אנשים גדולים במעלה, והזמן הטוב ביותר שהיה לעם ישראל היה בדור המדבר, שאז הקב"ה נגלה אליהם והתנהג עמהם בגלוי פנים ובחבה יתרה, והגלוי פנים התחיל מאז הנסים שהיו בעשר המכות במצרים, ואחר כך על הים היתה התגלותו יותר גדולה פי ארבע לשיטת ר' יוסי או פי חמש לשיטת רבי עקיבא (שמו"ר כג ט), והתגלות הגדולה ביותר היתה במעמד הר סיני, שה' דבר עמהם פנים בפנים, ובמשך כל הליכתם במדבר הם היו מקפים בעניי הכבוד, והיו הענן מלוא אותם ביום ועמוד האש בלילה, וכן ירד להם משמים ומי הבאר היו מצויים להם תמיד.

ואם פן תמוה מאד, כיצד יתכן שבדור נעלה שכזה, הם הגיעו לידי חטאים כל כך גדולים, והתחילו בחטא העגל עד שנמשלו לכלה שבוגדת תחת חפתה, ולא זו בלבד, אלא אחר כך היו את עדת המתאוננים והמרגלים וקרח ונענשו בנחשים השרפים?

כרשינו שהאכלתיה

לישב זאת נתבונן בדברי הגמרא בבבכות (כב), שדורשת את הפסוק: "ודי זהב", אמר משה לפני הקב"ה, רבוננו של עולם, בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו: 'די', הוא גרם שעשו את העגל ועוד אמרו: 'אין ארי נוהם מתוך קפה של תבן אלא מתוך קפה של בשר', ומביאה שם הגמרא משל לאדם שהיתה לו פרה כחושא ובעלת אברים, וכשהאכילה כרשיני היתה מבעטת בו, וכה כל אדם שמקבל שפע של טוב זה גרם לו לבעט.

ולפי זה נוכל להבין כיצד דור המדבר רמי המעלה שהיו דור דעה נכשלו בחטאים גדולים של העגל, המתאוננים המרגלים עדת קרח וכו', משום שהם היו משפיעים בכל טוב שבעולם, וראו גלוי פנים גדול מאד, ודוקא זה גרם להם להקפיש ולבעט ביראת ה' ובמרותו של משה רבנו.

נוכל לתת לו את משאלתו, הוא יתרגם על כך ויבטע בהוריו ובכל הטוב שקבל מהם. ואז הקאב של ההורים יהיה גדול ולא ידעו תרופה לצערם, ויחבל על דאבדו.

מתיקות בבית

לכן החכם עיניו בראשו, ובדרך נעם הוא מרגיל את הילד כבר בקטנותו שלא לקבל כל מה שהוא חפץ, אם אינו נצרך

לזה, ומשקיע זמן לספר לילדים ספורים שפחדים יראים יראת שמים ומדות טובות, ונוהג עם הילדים בנעימות ומשוחח עמם במתיקות, ולא מטיל עליהם אימה יתרה, אלא מתחכם במאור פנים, וכה הילד לא יחפש חלילה חברים לא טובים המפקדים בחוצות עיר, אלא יקיים "שבת בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו", אמן.

עצה מתוקה

בימינו, שאינו לנו את הנסים שהיו לדור המדבר עלינו להתחזק בכל כחינו להאמין בה' ולהתחזק בכריאות שיש לנו. שהיא ההוכחה הגדולה שהקב"ה עומד ומשגיח עלינו ומטיב לנו בכל עת ורגע, וכמו שאמר איוב: "מבשרי אחזה אלוק".

מתיקות שיחי

רבנו של עולם, רחם עלינו וזכה אותנו לחוש אותך בכל עת, כמו שאבותינו זכו לחוש אותך ולראות את אהבתך אליהם בהיותם במדבר כמושך ארבעים שנה, שבהו כלכלת אותם כמו והשקית אותם במים זכים מידך הרחבה וסוככת עליהם בעניי כבודך.

כזו תרחם עלינו ותן לכל אהר מישראל די מחסורו, פרנסה בשפע ברוחניות ובגשמיות, ודירות רחבות ידים לגדל בהן בני ובני בני לתורתך ולעבודתך, ונוכח לבא מהשפע שחננת אותנו ושתחננו לאהב אותך בכל לבנו ונפשנו, ולא נשים למול עינינו אלא את רצונך לבה ויקים בנו דברי דוד מלכנו: "ה' נגדך כל האותי", אמן סלה.

יזיקו לחיינו חלילה. ב. כשאדם מפר לנו את שמחת החג ומשבש לנו את התכנית להתארח בבית ההורים וכדומה, לא נכעס עליו, אלא נשתדל לדון אותו לכף זכות ונבין שהוא שליח ה' לטובתנו, כפי שהתברר שעל ידי שבוש התכנית שגרים לי אחי, נצלו חיי הורי וחי משפחתי.

דוד נ. ירושלים

רח"ל, וחי ההורים שלנו והחיים שלך ושל משפחתך נצלו בארח נס גמור.

התפעלתי מאד ולא הסתרתי את התמיהה שהיתה לי ושאלתי אותו מה באמת היתה הסבה שגרמה לו להזמין את הורי לביתו, בזמן שאני הייתי אמור להגיע אליהם. וכה הוא ספר:

אשתי כבר כמה שבועות לא מרגישה טוב, ובערב שמחת תורה היא אמרה לי שהיא מרגישה צער ומרירות גדולה, והיא חייבת לארח או להתארח אצל מישהו בחג כדי להפיג את צערה. חשבתי שלהתארח אצל ההורים עם משפחתי הגדולה בהתאמה קצרה כל כך זה לא שיה, אז הפעלתי לחץ על ההורים לבא אלי, האמת היא שבתכנית להתארח אליהם כדי להסביר לה את ההכרח שגרים לי לעשות זאת ולהתנצל בפניה, אף מיד ברגע שההורים השיבו לי שהם באים אלי, התחלתי בהקנות לקראת החג ושכחתי להתארח אליהם ונזכרתי בזה רק כשכבר נקנס החג.

מהספור הזה הבנתי כמה לקחים: א. שכל מה שה' עושה לטובה הוא עושה, שהקב"ה הביא לי באבי ראש בדרכי לבית הורי, ולאחר מכן גם הנחש הכיש את בני וכל זה לטובתנו, בכדי שלא נגיע לבית הורי, ושהמחבלים לא

המשך מתיקות הנסים להורים, אלא שאחי הגדול הפעיל לחצים על הורי שיבואו אליו להיות

אצלו בחג והם נאותו לבקשתו, כששמעתי מזה היה לי בעס וטרונאי גדולה בלב על אחי, על שהפר לי את התכנית לבא לבית ההורים בשמחת תורה, ובליט ברירה עשינו את החג בבית.

בביתי היה מחסור, וקימנו את סעודות החג בצמצום, כך שהתעוררה בלבי יותר טרונאי על אחי שמנע מאתנו להתענג בחג במאכלים של ההורים, ובבלבי התעוררה חלישות הדעת גדולה מכל מה שארע לי מלכתחלה, שקבלתי באבי ראש בכביש ובעקבות כך בני הכש על ידי הנחש, שזה היה הגורם לכה שלא הגענו מלכתחלה לבית הורי, ועקב הצער שהיה לי, היה קשה לי לשמח בחג בשמחת התורה בכל שנה.

בבקר שמענו על המתרחש בדרום, אף לא הבנו עד כמה הדברים נוגעים אלינו באפן ממשי. לאחר החג, התאשר אלי אחי הגדול שהורי היו אצלו בחג, כשעניתי לטלפון הוא מיד אמר לי: 'דוד, הקב"ה אוהב אותך מאד מאד', 'מה קרה' שאלתי? והוא ספר לי: המחבלים הארורים הגיעו לבית ההורים, פרוצו, שדדו ושרפו את הבית. שכנים ליד נהרגו ונחטפו